

FEDERÁLNÍ
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

K ř.j. 016.757/80-ZPO

~~TAJNĚ~~

Výtisk č.: 31

Počet listů: 5

Uspořádané přílohy:

Osobní přílohy: 2

Příloha 2

V y s t o u p e n í

ministra zahraničních věcí Československé socialistické

republiky B.Chňoupka

Vážení soudruzi,

dovoľte, abych i já vyjádřil svůj vřelý dík našim polským soudruhům, jmenovitě soudruhu Czyrkovi, za všechnu pohostianost a mimořádnou péči, kterou nás zde ve Varšavě zahrnuli. Chtěl bych zvlášt' ocenit skutečnost, že se v souladu s usnesením Politického poradního výboru opět scházíme na pravidelné schůzce, která - jak již jednoznačně demonstruje průběh diskuse - bezesporu přispěje k dalšímu posílení účinnosti a nejtěsnější koordinace zahraniční politiky členských států organizace Varšavské smlouvy.

Plně se hlásíme a podporujeme to, co zde řekl Andrej Andrajevič ve svém včerejším vystoupení, které pokládáme za opravdu principiální, fundovaný a výstižný rozbor situace s konstruktivní orientací na nejúčinnější způsoby řešení námi projednávané agendy a dalších klíčových otázek světového vývoje. Chtěl bych rovněž vyslovit podporu vyváženému návrhu našeho komuniké, jenž plně vychází z návrhů, s nimiž jsme se právě zde ve Varšavě na květnovém zasedání PPV obrátili na vlády i veřejné mínění v celém světě. Naši principiální podporu znovu jednoznačně vyjádřil z tribuny 18. zasedání ÚV KSČ soudruh Gustáv Husák.

Varšavská deklarace, která vychází z hluboké analýzy situace ve světě, platí i v současné době. Poslední vývoj jen znovu potvrdil její závěry, že vinu za současné zhoršení mezinárodního ovzduší a další hromadění nevyřešených světových problémů nesou nejreakčnější imperialistické síly a pekingský

hegemonismus, hlavně a zejména však americký imperialismus. A je proto - jak v těchto dnech prohlásil L.I. Brežněv - "historickým úkolem všech, komu leží na srdci světový mír, zmařit plány agresivních sil, utájit mír, zastavit horečné zbrojení a ubránit uvolňování".

Jinými slovy, stavíme se za každý podnětný čin, zaměřený tímto směrem. Promítá se to nakonec i do našeho připravovaného komuniké, které pokládáme za vyvážené a fundamentálně hodnotící stávající situaci, vnášející tóny rozvahy, apelující na zdravý rozum a na realismus vládnoucích kruhů na Západě a odpovídající přirozené touze širokých vrstev lidu po míru, uvolnění a odzbrojení.

Také naše zkušenosti z několika desítek konzultací na různých úrovních, z četných setkání s ministry zahraničních věcí, především nedávno na půdě OSN, jakož i naše hodnocení projevů ve všeobecné rozpravě, že naprostá většina realisticky smýšlejících politiků si uvědomuje nezastupitelnost détente. Právě tyto politikové vítali každý náznak možného zlepšení vztahů mezi SSSR a USA. Například v souvislosti se setkáním ministrů zahraničních věcí těchto zemí. Proto také s takovou pozitivní odezvou přijali prohlášení Andreje Andrejeviče, že Sovětský svaz bude stejně jako dosud podporovat a prohlubovat dialog a spolupracovat se všemi státy, jež k tomu projeví politickou vůli.

Za optimální cestu k řešení klíčových otázek evropských problémů považujeme madridskou schůzku, jako nedílnou součást celoevropského procesu směřujícího k upevnění důvěry, mezinárodní bezpečnosti a rozvoje rovnoprávné spolupráce mezi všemi účastnickými státy. Při její přípravě jsme důsledně vycházeli a vycházíme z naší společné koncepce, dohodnuté v květnu ve Varšavě a rozpracované na červencové poradě náměstků ministrů zahraničních věcí u nás v Československu v Praze.

Náš zájem o konstruktivní průběh a výsledky "Madridu" jsme prezentovali v rozhovorech a konzultacích na různých úrovních s představiteli druhých zúčastněných států. Poučení z Bělehradu, snažíme se využívat zkušeností dobrých a vyvarovat se jevů negativních. Proto nesmíme podceňovat - a to ani v detailech - například dohodu s druhou stranou o programu, organizační struktuře a proceduře madridské schůzky 1980, o které se v Madridu stále jedná, aniž dosud bylo dosaženo přijatelných výsledků. Československá delegace v úzké koordinaci s delegacemi bratrských zemí a zejména v dělné součinnosti s iniciativami MLR a NDR předložila návrh zabraňující delegaci USA a jejich spojenců zneužívat schůzky ke konfrontaci a k pomlouvačné kampani proti reálnému socialismu. Reagence většiny západních účastníků jen znovu, bohužel, potvrzuje jejich skutečné záměry pro hlavní kolo jednání.

Věříme, že myšlenka vyváženého rozdělení času a naše úsilí o vytvoření příznivých podmínek pro konstruktivní jednání

najšou postupně kladnou odezvu především v řadách neutrálních a nezúčastněných států, o čemž svědčí naše zkušenosti z rozhovorů například s představiteli takových zemí, jako Finsko, Rakousko a Španělsko. Pokládáme za nanejvýš potřebné se všemi těmito zeměmi intenzivně, aktivně a vytrvale pracovat. V tomto smyslu působíme na delegace, které se k našim návrhům stavěly s pochybnostmi a kterým instrukce jejich vlád přijetí znemožňovaly.

Podle informace, kterou jsme právě, přesněji řečeno dnes ráno, dostali z Madridu, došlo na přípravné schůzce k určitému pokroku v otázce data zakončení tohoto setkání. To je nepochybně pozitivní.

Rezervy pro náš koordinovaný postup spatřujeme i v lepším využívání hromadných sdělovacích prostředků a dalších nástrojů ideologického působení. K tomu je třeba ještě promyšleleji a také ofenzivněji argumentovat, že pokračování procesu zmírňování napětí jak v politické, tak ve vojenské oblasti, posílení bezpečnosti v Evropě a rozvoji spolupráce mezi státy s rozdílnými společenskými řády nemají jinou rozumnou alternativu.

V rámci příprav na nejednoduchá jednání, která na madridské schůzce očekáváme, jsme připravili přehled opatření, učiněných v ČSSR pro naplnění ustanovení Závěrečného aktu; zpracovali argumentaci na podporu našich společných návrhů; průběžně shromažďujeme dokumentaci o neplnění a porušování ZA KSSE v některých státech NATO.

Co chceme ve sladěné součinnosti s delegacemi bratrských socialistických zemí na madridské schůzce prosazovat? V první řadě náš společný návrh ke svolání konference o vojenském uvolnění a odzbrojení v Evropě. Vyvážené projednávání problematiky dalších "košů" a dosažení dohody například o konání celoevropské konference o energetice. Kritiku praxe, kterou USA a některé další západní země uplatňují ve "druhém koši" vůči členským státům Varšavské smlouvy. Posouzení možných návrhů ve "třetím koši", ve smyslu pražské porady náměstků ministrů zahraničních věcí. Názor, že zastoupení zemí na madridské schůzce na vyšší úrovni závisí jen na pozitivních předpokladech, vytvořených dobrou přípravou a rýsu- jícími se konstruktivními výsledky. Včasné, důsledné a ofenzivní odrážení všech pokusů o zneužití schůzky proti socialistickým zemím. Pevné rozhodnutí, že nepřipustíme vrě- šování do našich vnitřních záležitostí - a to nejen v oblasti lidských práv, nýbrž všude tam, kde se náš protivník hodlá zachytit. Vše, co přispěje k vypracování nových konstruktivních návrhů na další realizaci ustanovení Závěrečného aktu, na upev- ňování míru, uvolňování a spolupráce v Evropě.

Za jednu z nejpřednějších priorit v hierarchii hodnot našeho zahraničně politického působení proto považujeme aktivní prosazování především zákazu vývoje a výroby nových druhů a systémů zbraní hromadného ničení. Uzavření smlouvy o úplném a všeobecném zákazu zkoušek jaderných zbraní. Dále, konkrétní opatření pro jejich nešíření, zejména vypracování mezinárodní konvence o upovnění záruk bezpečnosti nejaderných států.

A rovněž dohodu o nerozmišřování jaderných zbraní na území států, kde v současné době nejsou. Vítáme ženevskou schůzku představitelů SSSR a USA k praktickému posouzení otázek o omezení jaderných zbraní v Evropě. Stavíme se za nedávný sovětský návrh, aby tato otázka byla řešena souběžně a v organickém sepětí s americkými jadernými představenými prostředky v západní Evropě. To samé platí o celém širokém komplexu účinných odzbrojovacích opatření, který byl nyní v OSN doplněn Sovětským svazem o nové návrhy neodkladných opatření ke snížení nebezpečí války. I o návrzích na rozšíření kroků k posílení důvěry na evropském kontinentě a na snížení stavu ozbrojených sil a výzbroje ve střední Evropě, kdy jsme naším společným návrhem z 10. července 1980 učinili nový krok vstříc stanoviskům Západu.

A v této souvislosti bychom měli stále prosazovat - všude, na všech úrovních a tedy i v Madridu - náš společný návrh na uspořádání setkání vedoucích představitelů států z celého světa.

Stejně tak za velmi naléhavé a věci míru a uvolňování v jejich globální dimenzi doslova životně potřebné považujeme spravedlivé a trvalé mírové řešení palčivých ohnisek konfliktů a politického napětí v řadě oblastí světa.

Ať je to Blízký a Střední východ se současným iránsko-iráckým ozbrojeným konfliktem, který vlastně jen odpoutává pozornost od komplexního řešení chronické krize v celé oblasti a od krachu pokusů nahradit je separátním jednáním v duchu Camp Davidu.

Ať je to jihovýchodní Asie, kde se čínští hegemoniisté nevzdávají snah o udělování "vojenských lekcí" a hrubě se vměšují do vnitřních záležitostí Vietnamu, Kambodže a Laosu.

A nebo ať je to nevyhlášená válka imperialismu, hegemonismu a reakce proti revolučnímu Afghánistánu. Chtěl bych při této příležitosti zdůraznit, že plně stojíme za bratrskou a internacionalistickou pomocí Sovětského svazu lidu ADR a že vítáme návrhy vlády Babraka Karmala ze 14. května k politickému urovnání situace, což jsme také jednoznačně vyjádřili i při mé oficiální červencové návštěvě v Afghánistánu.

Pokusť jde o taktický přístup k prosazování našich návrhů na madridské schůzce, domníváme se především, že základním kritériem hodnocení úspěchu schůzky zůstává, zda poskytne široký mandát konferenci o vojenském uvolnění a odzbrojení v Evropě. Považujeme za potřebné, aby o proceduře, termínu a místě konání této konference bylo v Madridu dosaženo konkrétní dohody. Plně sdílíme názor vyjádřený v návrhu komuniké, že konference by měla proběhnout po etapách a tím, že první její část by se měla soustředit na opatření na posílení důvěry.

Všichni účastníci by rovněž měli mít stejná práva a možnosti předložit své návrhy. Z tohoto důvodu jsme také zásadně proti tomu, aby již dnes nám byly pokud jde o obsah konference předkládány jakékoli předběžné podmínky, jak se o to pokusila například Rada NATO v Ankaře.

Dovolte, soudruzi, abych se ještě stručně vyjádřil k naší příští společné práci. Především souhlasíme s návrhem, který

včera přednesl vážený ministr zahraničních věcí NDR, soudruh Fischer, aby v přestávce madridské schůzky naše země provedly její dílčí zhodnocení a poradily se o dalším postupu. Za druhé, bude zřejmě účelné provést celkové zhodnocení madridské schůzky v rámci příštího pravidelné zasedání našeho výboru. Stejně tak i projednání otázek souvisejících s konferencí o vojenském uvolnění a odzbrojení. Pokud jde o termín, domníváme se, že by přicházelo v úvahu období po madridské schůzce a sjezdech našich bratrských stran.

Závěrem bych chtěl, drazí soudruzi, vyjádřit pevné přesvědčení, že společný koordinovaný postup socialistických států, dohodnutý i na tomto našem zasedání, příznivě ovlivní proces uvolňování, mezinárodní bezpečnost a spolupráci a přispěje ke zdaru madridské schůzky.